

Sosiaalinen kestävyys huippu-urheilijan työssä: jännitteet ja uraidentiteetin rakentuminen

Esittäjä: Joakim Särkivuori

Kirjottajat: Joakim Särkivuori ja Suvi Heikkinen

Taustayhteisöt: Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu

Asiasanat: Huippu-urheilu, uraidentiteetti, jännitteet, sosiaalinen kestävyys

TAUSTA

Tässä tutkimuksessa keskitymme työuran sosiaaliseen kestävyteen huippu-urheilussa. Huippu-urheilijat työskentelevät korkeasti paineistetussa, menestystä korostavassa sekä korkeaa sitoutumista edellyttävässä, mutta samaan aikaan epävarmassa ja haavoittuvassa työympäristössä. Aikaisempi tutkimus osoittaa, että kestävät työurat rakentuvat koetun merkityksellisyyden sekä kohtuullisten odotusten ja haasteiden varaan. Huippu-urheilun luonne korkeasti paineistettuna työympäristöä haastaa ja uudelleenrakentaa sosiaalisen kestävyden logiikkaa. Teoreettinen viitekehysemme perustuu paradoksiteoriaan ja siihen, kuinka työssä koetut jännitteet toisaalta ankkuroivat ja toisaalta muuntavat uraidentiteettiä vaikuttaen työn merkityksenantoon. Paradoksiteorian arvo työuriin keskittyvässä keskusteluissa on, että se pyrkii samanaikaisesti ymmärtämään uraidentiteettiä ylläpitäviä ja muuttavia tekijöitä. Teorian avulla voidaan ymmärtää huippu-urheilijoiden urallaan kohtaamia jännitteitä, mutta myös ymmärtää logiikkaa miten sosiaalinen kestävyys rakentuu huippu-urheilussa. Tutkimuskysymyksemme ovat 1) millaisia jännitteitä urheilijat kohtaavat työssään liittyvässä merkityksenannossa ja miksi? 2) Miten jännitteet ja niiden välinen dynamiikka muuttuu ajassa ja paikassa?

MENETELMÄT

Tutkimusaineistomme koostuu 20 yksilölajien huippu-urheilijan syvähaastattelusta. Aineistomme henkilöt ovat iältään 19–46-vuotiaita naisia ja miehiä, jotka työskentelevät ammattuurheilijoina kilpaillen kansainvälisillä kentillä. Aineistomme on rajautunut suomalaisiin huippu-urheilijoihin, jotka ovat lajiensa kansainvälistä kärkeä. Vastaamme 1. tutkimuskysymykseen teoriaohjaavan sisällönanalyysin avulla, ja luomme narratiivisen analyysin kautta urheilijoiden tyyppitarinat vastaamaan 2. tutkimuskysymykseen.

TULOKSET

Sisällönanalyysin perusteella voidaan identifoida kolme huippu-urheilijan työtä muovaavaa jännitettä: 1) mielenterveys vs. fyysinen suorituskyky; 2) ammatillinen elämä vs. henkilökohtainen elämä; ja 3) yrittäjyys vs. urheilujärjestelmän osa. Ensimmäinen jännite rakentuu vastakkainasettelusta urheilijan yksilöllisestä uraidentiteetistä ja kyvystä selviytyä urheilijan työn vaativuudesta ja vastoinkäymisistä. Toinen jännite kuvaa urheilijan työn ja yksityiselämän välistä rajantekoa, joka on ajassa kehittyvä merkityksellistään urheilijan yksilöllisen uravaiheen ja muiden elämän osa-alueiden tärkeyden. Kolmas jännite tekee selkoa siitä, kuinka urheilijat näkevät oman työnsä yrittäjämäisenä, mutta tunnistavat samalla olevansa vahva osa urheilujärjestelmää.

Narratiivisen analyysin perusteella voidaan analysoida kolme tyyppitarinaa, jotka kuvailevat miten eri tavoin jännitteitä rakennetaan ja miten jännitteet rakentuvat suhteessa uraan. Ensimmäisen tarinatyyppin keskiössä on kamppailu epäonnistumisien ja onnistumisien kanssa, ja nämä urheilijat merkityksellistävät oman resilienssin ja vahvan sosiaalisen tuen keinona selvitä epäonnistumisista korkeasti paineistetussa ympäristössä. Toisen tarinatyyppin keskiössä on yhteisöllinen mahdollisuus muutokseen, ja jännitteet

merkityksellistetään positiivisina sosiaalisen kestävyuden ajureina huippu-urheilussa. Kolmannen tarinatyyppin keskiössä korostetaan työtä huippu-urheilussa elämäntapana ja leikkinä, jolloin pyritään uudelleenrakentamaan kilpailullisen työympäristön sosiaalisia ja kulttuurisia kokemuksia.

JOHTOPÄÄTÖKSET JA SOVELLETTAVUUS

Tutkimuksemme osoittaa korkeasti paineistetussa ympäristössä työskentelevät huippu-urheilijat rakentavat muiden työurien kaltaisia jännitteitä ja logiikoita, kuten esimerkiksi työn ja muun elämän rajapinta ja yrittäjyys työuran sisällä. Toisaalta tämänkaltaisen työympäristö tuottaa uudenlaisia jännitteitä kuten esimerkiksi moniulotteinen ymmärrys suoriutumisesta ja menestymisestä sekä työssä rakentuva vahva mielen ja kehon yhteys. Sosiaalisen kestävyuden rakentumiseksi jännitteiden tunnistaminen ja ymmärtäminen on erityisen tärkeää, koska kyseessä on syvää sitoutumista ja erityisiä fyysisiä ominaisuuksia vaativa työura, jota ankkuroi inhimillisyys. Huippu-urheilijat tarvitsevat sinnikkyystään ja yrittäjähenkisyydestään huolimatta organisaation ja urheilujärjestelmän tukea. Käytännön toimijoille ehdotamme, että huippu-urheilijoiden työuran tarkastelu vaatii tulevaisuudessa ymmärrystä sekä sosiaalisesta ja taloudellisesta kestävydestä suhteessa sidosryhmien ja yhteiskunnan odotuksiin yhteen huippu-urheilun todellisuuden kanssa.